

CRNVO
CENTAR ZA RAZVOJ NVO

2022

GODIŠNJI IZVJEŠTAJ

O NAMA

Centar za razvoj nevladinih organizacija (CRNVO) je neprofitna, nevladina organizacija koja je osnovana i registrovana u septembru 1999. godine sa ciljem da unaprijedi položaj nevladinih organizacija u Crnoj Gori i otvori put ka većoj demokratizaciji države i društva uopšte.

CRNVO od svog osnivanja aktivno radi na jačanju kapaciteta civilnog društva i stvaranju povoljnog okruženja za njegovo djelovanje, sa fokusom na pravni okvir, civilni dijalog i javno finansiranje.

MISIJA

Misija CRNVO je da pruži podršku razvoju nevladinih organizacija u Crnoj Gori i doprinese stvaranju adekvatnog okviraza učešće građana i nevladinih organizacija u pitanjima javne politike i razvoju civilnog društva.

VIZIJA

Naša vizija je Crna Gora kao demokratsko i građansko društvo, društvo razvijene vladavine prava i aktivnih građana u kojem nevladine organizacije igraju važnu ulogu u pitanjima društvenog razvoja.

PROGRAMI

Program za unaprjeđenje pravnog i institucionalnog okvira za djelovanje organizacija civilnog društva

Cilj ovog programa je uspostavljanje i unaprjeđenje saradnje sa javnom upravom, odnosno Vladom i lokalnim samoupravama, kao i sa međunarodnim vladinim i nevladinim organizacijama i EU. Kroz ovo odjeljenje se stvara održivi okvir za uticaj NVO na Vladine i sektorske politike, kao i na politike lokalnih samouprava. Unaprjeđuje se okvir za učešće građana u kreiranju strateških i sektorskih politika i poboljšava nivo implementacije zakona i javnih politika. Samim tim, utiče se i na povećanje transparentnosti rada Vlade i lokalnih samouprava.

Program za razvoj filantropije i društvenu odgovornost preduzeća

Program za razvoj filantropije i društvenu odgovornost preduzeća ima za cilj kreiranje raznolikih strategija za finansiranje nevladinih organizacija i njihovih aktivnosti. U okviru ovog programa razvijaju se modeli samofinansiranja nevladinih organizacija, kao i šeme za finansiranje NVO iz privatnog sektora i drugih izvora, donatora. Iz tog razloga se posebna paznja poklanja uspostavljanju i unaprijeđenju saradnje NVO sa privatnim sektorom i razvijanju kulture filantropije i društveno odgovornog poslovanja i ponašanja.

Program za pružanje informacija i savjeta

Cilj ovog programa je koordinacija usluga koje CRNVO pruža i upravljanje ljudskim resursima. Ovo odjeljenje se bavi i povećanjem učešća NVO u realizaciji servisa iz domena rada državne i lokalne uprave. Samim tim što je odgovoran za obezbeđivanje servisa, ovaj program snosi veliki dio odgovornosti za samoodrživost CRNVO-a. Ključne aktivnosti programa su i proširenje i unaprjeđenje tima trenera CRNVO, pripremanje programa treninga, organizovanje alternativnih vidova obrazovanja itd. Kada je u pitanju upravljanje ljudskim resursima, ovaj sektor zadužen je i za poboljšanje kvalifikacija i specijalizacija osoblja.

PROGRAMI

Program za jačanje kapaciteta

Ključne aktivnosti ovog odjeljenja su izgradnja i unaprjeđenje kapačiteta nevladinog sektora u Crnoj Gori, odnosno realizacija onoga što stoji u samom nazivu naše organizacije. Cilj ovog programa je poboljšanje sposobnosti NVO-a u implementaciji projekata i organizacijskom menadžmentu.

Program za dobro upravljanje

Ovim programom želimo doprinijeti uspostavljanju transparentne i odgovorne javne uprave koja kao takva obezbeđuje visok kvalitet javnih usluga i efektivno upravlja javnim resursima. Razvijanje javnih politika koje su usklađene sa evropskim standardima, monitoring primjene javnih politika i zalaganje za njihovo unaprjeđenje kao i jačanje administrativnih i stručnih kapaciteta organa javne uprave za provođenje reformskih politika biće ključni mehanizmi za ostvarivanje promjena u okviru ovog programa. Pritom, Reforma javne uprave, borba protiv korupcije na nacionalnom i lokalnom nivou i zaštita zviždača (eng.whistleblowers) su samo neke od oblasti koji će biti u fokusu pažnje naših aktivnosti.

Program za istraživanje i analize

Ovim programom želimo pružiti relevantna istraživanja i analize koje će doprinijeti unaprjeđenju održivosti organizacija civilnog društva u Crnoj Gori. Istraživanja stavova javnog mnjenja o organizacijama civilnog društva, analiza pravnog i političkog okvira za djelovanje civilnog društva te analiza donator- skih politika kao mehanizam podrške razvoju civilnog društva su samo neke od oblasti koje će biti u fokusu ovog programa. Takođe, istraživanjima i analizama biće obuhvaćene i različite tematske oblasti koje tangiraju pitanja kvaliteta saradnje organizacija civilnog društva, kao i njihovu saradnju sa javnim i biznis sektorom.

KORISNICI

Korisnici Centra, direktni i indirektni, su: nevladine organizacije, građani, mediji, donatori, volonteri, lokalna samouprava, državna uprava i privredni subjekti.

CRNVO MAILING LISTA

CRNVO e-mail lista uspostavljena je 2001. godine u cilju razmjene informacija između NVO ali i informacija koje se odnose na okruženje u kojem djeluju NVO u Crnoj Gori. E-mail lista treba da omogući bolje informisanje o dostupnim konkursima, javnim raspravama, mogućnostima učešća u tijelima koje formiraju institucije javnog sektora, zakonskim obavezama NVO, dostupnim obukama, događajima koje organizuju NVO, inicijativama, i o drugim informacijama od značaja za NVO.

Poseban cilj uspostavljanja CRNVO e-mail liste je podsticanje dijaloga između organizacija korisnica, razmjena mišljenja i stavova u vezi sa pitanjima koja se odnose na rad i djelovanje NVO. Korisnici CRNVO e-mail liste su dominantno NVO ali i druga pravna i fizička lica koja su zainteresovana da dobijaju i plasiraju informacije u vezi sa NVO.

2022. GODINA U BROJKAMA

Naše obuke je prošlo
212
predstavnika/ca OCD i
javnih institucija

Pružili smo više od
231
help desk usluga

Prostorije RC su
korišćene za realizaciju
20
događaja za potrebe
drugih OCD u Crnoj Gori

Organizovali smo
17
javnih događaja namijenjenih
građanima/kama,
predstavnicima/ama NVO i
javnih institucija

CRNVO
CENTAR ZA RAZVOJ NVO

Institut za medije Crne Gore
Montenegro Media Institute

NVO Natura-Kolašin

RESURSNI CENTAR

Centar za razvoj nevladinih organizacija

Vrijednost projekta: 250.000,00 eura

Trajanje projekta: jul 2021. godine - jul 2023. godine

Resursni centar za organizacije civilnog društva u Crnoj Gori - faza 2 predstavlja zajednički projekat Centra za razvoj nevladinih organizacija (CRNVO) i naših partnera Instituta za medije Crne Gore kao i CRNVO lokalnih resursnih centara: NVO Natura iz Kolašina, NVO Bonum iz Pljevalja, NVO Nada iz Herceg Novog, Novi horizont iz Ulcinja i Bjelopoljskog demokratskog centra a koji je podržan od strane Evropske unije. Saradnici na projektu su Ministarstvo javne uprave, Kancelarija za evropske integracije kao i Zajednica opština Crne Gore.

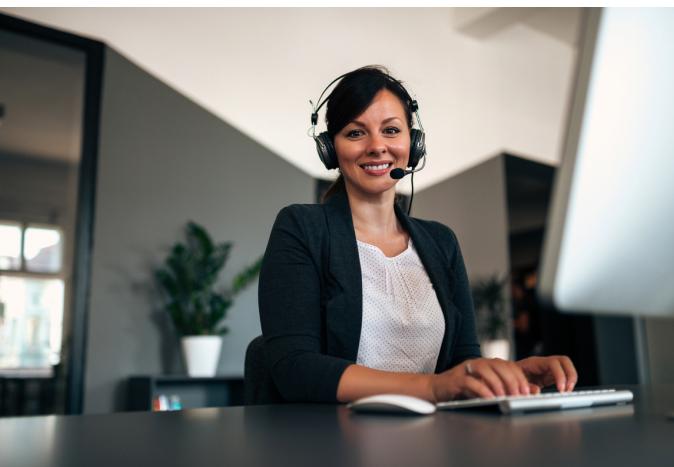
Resursni centar predstavlja servisni centar za svakodnevnu podršku svim organizacijama civilnog društva, ali i pojedincima - aktivistima i aktivistkinjama u vidu programa za jačanje kapaciteta, help-desk usluga, istraživanja, organizovanja javnih skupova, sajmova i konferencija i sličnih aktivnosti. Paralelno sa pružanjem čitavog niza usluga, radimo i na zakonskim i drugim izmjenama, koje omogućavaju nesmetan rad NVO, i intezivno tražiti primjenu tih rješenja.

Opšti cilj Resursnog centra: osnažene organizacije civilnog društva koje aktivno doprinose razvoju participativne demokratije u Crnoj Gori. Specifični cilj RC-a je poboljšati kapacitete organizacija civilnog društva kako bi bili efkasni, odgovorni i nezavisni akteri i doprinijeti kreiranju okruženja koje pogoduje razvoj civilnog društva.

U okviru Resursnog centra za organizacije civilnog društva je organizovan niz programa za jačanje kapaciteta, veliki broj javnih događaja i sastanaka. Uporedno, organizacije civilnog društva imaju pravo da koriste help desk usluge Resursnog centra za organizacije civilnog društva kao i usluge lokalnih resursnih centara.

Resursni centar ostaje otvorena prva adresa svim organizacijama civilnog društva i pojedincima koji planiraju da u formi udruženja i organizacija doprinesu razvoju društva u svim segmentima.

Realizovane aktivnosti u 2022. godini:

Pružanje standardizovanih help-desk usluga u okviru Resursnog centra i lokalnih RC, koje uključuju: osnivanje, podrška u pravnom i finansijskom upravljanju, održavanje CRNVO mailing liste sa preko 1300 članova, konsultacije u pripremi i implementaciji projekata, prosljeđivanje relevantnih informacija na dnevnom nivou, komunikacija sa institucijama, umrežavanje i saradnja.

7 Otvorenih dana Mobilnog resursnog centra je održano, i to u Tivtu, Kotoru, Beranama, Budvi, Andrijevici, Plavu i Nikšiću. U okviru "Otvorenih dana", predstavnici OCD i građani su bili u prilici da razgovaraju sa ekspertskim timom CRNVO-a i savjetuju se o pitanjima koja se tiču organizacija civilnog društva. Organizacije su mogle da nauče više o uslugama koje RC pruža, kao i da unaprijede svoje znanje o konkretnim oblastima.

OCD u Crnoj Gori su imale priliku da koriste besplatno in-house mentorstvo za organizacije civilnog društva, kroz koje su dobijale podršku i savjetovanje za svakodnevni rad, pripremu finansijskih i narativnih izvještaja, internih procedura, inicijativa, implementaciju projekata, kao i komunikaciju sa zainteresovanim stranama. Ova aktivnost je posebno namijenjena organizacijama koje nemaju mogućnost da koriste resursne centre, te se zbog toga organizuje posjeta njihovim kancelarijama.

Realizovane aktivnosti u 2022. godini:

20 organizacija civilnog društva iz Crne Gore je iskoristilo priliku da koristi prostorije RC za organizaciju događaja, poput press konferencije, obuke, treninga, sastanaka, fokus grupa. Osim prostora, RC je takođe pružao podršku za OCD pri komunikaciji sa medijima i pisanju saopštenja za medije.

16 predstavnika 8 organizacija su prošle set obuka namijenjenih malim organizacijama: Strateški rast, Mobilizacija zajednice, Komunikacija i PR, i pisanje projekata i prikupljanje sredstava. Učesnici su imali priliku da kroz teoretski i praktični dio obuka unaprijede svoja znanja i vještine u ključnim oblastima za funkcionisanje i rast organizacije.

72 predstavnika OCD su imali priliku da učestvuju na 5 obuka namijenjenih srednje razvijenim i razvijenim organizacijama: Pisanje projekata za domaće fondove, Finansijsko upravljanje, Upravljanje projektnim ciklusom, pisanje policy dokumenata i zagovaranje, i upravljanje ljudskim resursima.

Realizovane aktivnosti u 2022. godini:

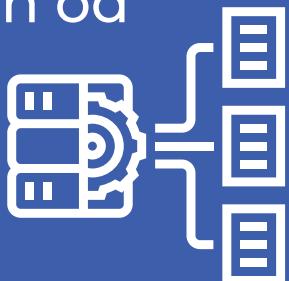
Digital toolbox za organizacije civilnog društva

Video tutorijali:

1. Kako se registrovati u PADOR?
2. Kako napraviti ECAS nalog i dobiti PIC broj?
3. EU pravila vidljivosti

Baza projekata
podržanih od
strane
EU

Onlajn baza
OCD

Digitalne alatke CRNVO i
RC pronađite ovdje:

POGLAVLJE 23 U MOJOJ ZAJEDNICI

Partner: Centar za seoski razvoj Petnjica

Opšti cilj ovog projekta je doprinos učešću civilnog društva u procesu evropske integracije Crne Gore, dok je specifični cilj povećano učešće lokalnih OCD, medija i građana u praćenju procesa evropske integracije u oblasti vladavine prava - poglavlja 23 - pravosuđe i temeljna prava

Vrijednost projekta: 40,289.52 eura

U okviru ovog projekta je:

- Započeta izrada analize o sprovođenju reformi u poglavlju 23 - pravosuđe i temeljna prava
- Organizovane 3 obuke za po 12 lokalnih OCD u oblasti praćenja poglavlja 23
- Mentorstvo lokalnih OCD za izradu kratkih izvještaja o reformama u Poglavlju 23

Projekat Poglavlje 23 u mojoj zajednici podržan je kroz program „OCD u Crnoj Gori – od osnovnih usluga do oblikovanja politika – M'BASE“ koji sprovode Centar za građansko obrazovanje (CGO), Friedrich-Ebert-Stiftung (FES), Centar za zaštitu i proučavanje ptica Crne Gore (CZIP) i Politikon mreža. Projekat finansira Evropska unija, a kofinansira Ministarstvo javne uprave.

JAČANJE RAVNOPRAVNOSTI RODNIH ULOGA U POLITIČKOJ SFERI

- Opšti cilj projekta je doprinos unapređenju položaja žena u Crnoj Gori
- Specifični cilj projekta je unaprijeđeno znanje i djelovanje žena u oblastima koje omogućavaju jednak pristup resursima i dobrobiti od korišćenja resursa u Crnoj Gori.

Vrijednost projekta: 16.782,80 eura

Rezultati projekta:

Izrađena studija
"Rodna ravnopravnost: nedostižan cilj crnogorske politike"

Organizovana panel diskusija
"Učešće žena u političkom životu Crne Gore"

Realizovane tri radionice za 60 žena o važnosti političke participacije i aktivnog učešća u javnom životu

Izrađeno, objavljeno i promovisano pet video spotova o potrebi aktivnijeg učešća žena u političkom životu

Svi rezultati projekta se mogu naći na www.crnvo.me

Ministarstvo ljudskih i manjinskih prava

Projekat "Jačanje ravnopravnosti rodnih uloga u političkoj sferi" je finansijski podržan od strane Ministarstva ljudskih i manjinskih prava kroz konkurs "Crnogorsko društvo u znaku rodne sinergije".

Aktivizmom protiv diskriminacije

Partner: NVO Phiren Amenca - Koračajte sa nama

Opšti cilj projekta je podrška socijalnoj inkluziji Roma/kinja i Egipćana/ki u Crnoj Gori, dok je specifični cilj unaprjeđenje učešća romskog i egipćanskog civilnog društva u proces kreiranja i sprovođenja javnih politika koje se bave pitanjima i pravima Roma/kinja i Egipćana/ki u Crnoj Gori.

Vrijednost projekta: 23.398,80 eura

Rezultati projekta:

Organizovan set obuka za 14 predstavnika nevladinih organizacija koje se bave pitanjima unapređenja i zaštite prava Roma/kinja i Egipćana/ki: 1. Građanski aktivizam i mehanizmi učešća Roma/kinja I Egipćana/ki u donošenju odluka; 2. Monitoring javnih politika koje se bave pitanjima romske i egipćanske zajednice; 3. Pisanje projekata.

Organizovana video kampanja "Aktivizmom protiv diskriminacije" - 4 video priče kreirane i promovisane

Organizovane tri javne tribine u romskim naseljima o značaju političke participacije

Škola aktivnog građanstva za mlade!

Opšti cilj projekta je doprinos razvoju aktivizma i umrežavanja mladih u Crnoj Gori, dok je specifični cilj projekta unaprijeđenje učešća mladih u proces kreiranja i sprovođenja javnih politika i u razvoju zajednice.

Vrijednost projekta: 13.975,80 eura

Rezultati projekta:

Organizovana škola aktivnog građanstva za mlade u tri modula za 12 mladih

Organizovane dvije radne posjete: Kancelariji za mlade Glavnog grada i Mreži za mlade

Kreirana Alumni grupa Škole aktivnog građanstva za mlade

Dodijeljene diplome i realizovana prva aktivnost alumni grupe

Crna Gora
Ministarstvo prosvjete,
nauke, kulture i sporta

Projekat "Škola aktivnog građanstva za mlade!" je finansijski podržan od strane Ministarstva prosvjete, nauke, kulture i sporta kroz konkurs "Inovacijom do veće mobilnosti mladih".

Zaštita građanskog prostora

Regionalni centar za razvoj civilnog društva

Centar za razvoj nevladinih organizacija kao nacionalni partner učestvuje u sprovodenju projekta "Zaštita građanskog prostora - Regionalni centar za razvoj civilnog društva", koji finansira Sida, a realizuje Balkanska mreža za razvoj civilnog društva i njene članice u zemljama Zapadnog Balkana i Turskoj.

CRNVO u ulozi nacionalnog partnera na projektu izrađuje Monitoring matricu podsticajnog okruženja za djelovanje civilnog društva, koja obuhvata tri oblasti:

- Osnovne pravne garancije za ostvarivanje sloboda;
- Okvir finansijske održivosti organizacija civilnog društva i
- Odnos Vlade i organizacija civilnog društva

Podržana realizacija

5

projekata kroz program raspodjele Ad-hoc grantova

Podržana realizacija

1

projekta, čiji je nosilac bila nevladina organizacija iz Crne Gore, kroz program Regionalnih grantova

Kroz regionalne grantove su podržavane regionalne mreže, platforme, inicijative i drugi oblici partnerstva uspostavljeni u regionu Zapadnog Balkana, koji imaju organizacije članice u više od dvije zemlje iz regiona Zapadnog Balkana.

Kroz Ad-hoc grantove su podržavane OCD, mreže OCD i neformalne inicijative i građanski pokreti u realizaciji intervencija koje nisu mogle biti predviđene unaprijed zbog promjenljivih okolnosti, i u implementaciji inovativnih građanskih akcija.

Borba protiv nezakonitih finansijskih tokova na Zapadnom Balkanu

Nosilac: Human Security Collective

Cilj projekta je podizanje svijesti i izgradnja kapaciteta u vezi sa borbom sa pranjem novca i sprečavanjem finansiranja terorizma, i kao i njihovim uticajem na civilno društvo.

Kroz aktivnosti na ovom projektu CRNVO je u toku 2022. godine izradio **Analizu rizika zloupotrebe nevladinih organizacija sa ciljem pranja novca i finansiranja terorizma u Crnoj Gori**

Analiza obuhvata pregled normativnog i institucionalnog okvira borbe protiv pranja novca i finansiranja terorizma i, posebno, usklađenost sa tekstom preporuke 8 FATF-a. Osim zakona, ovaj izvještaj analizira strategije i smjernice ministarstava, drugih nadležnih organa i banaka, kao i Nacrt Internog akta pripremljenog od strane Centra za razvoj nevladinih organizacija i tadašnje Uprave za sprječavanje pranja novca i finansiranje terorizma.

ČLANSTVA U MREŽAMA I KOALICIJAMA

Mreža za društvenu odgovornost i Tehnički komitet za društvenu odgovornost

Centar za razvoj nevladinih organizacija član je Mreže za društvenu odgovornost. Cilj formiranja Mreže je promocija i podizanje svijesti preduzeća, organizacija civilnog društva, državne administracije i najšire javnosti o konceptu društveno odgovornog poslovanja kao jednog od mehanizama za održivi razvoj. Osim predstavnika/ca NVO, Mrežu čine i predstavnici/e državnih institucija, univerziteta i poslovnih asocijacija.

Koalicija “Saradnjom do cilja”

CRNVO član je Koalicije “Saradnjom do cilja”. Koalicija NVO - Saradnjom do cilja zalaže se za unaprjeđenje okvira za razvoj i rad nevladinog sektora u Crnoj Gori, unaprjeđenje odnosa sa Vladom Crne Gore, lokalnom samupravom, Skupštinom Crne Gore i privrednim subjektima, kao i poboljšanje programske i finansijske transparentnosti rada nevladinog sektora. Koalicija trenutno broji više od sto nevladinih organizacija iz cijele Crne Gore.

Balkanska mreža za razvoj civilnog društva (BCSDN)

Balkanska mreža za razvoj civilnog društva (BCSDN) - inicijativa organizacija koje se bave razvojem civilnog društva iz 9 balkanskih država, koje se angažuju za osnaživanje civilnog društva na Balkanu putem dijeljenja i razvojem lokalnih praksi i koncepata, kao i osnaživanjem karaktera civilnog društva.

Koalicija za zaštitu zviždača Jugoistočne Evrope

Kao prva regionalna inicijativa ove vrste, Koalicija okuplja aktiviste, novinare i stručnjake kako bi ojačala zakonska prava za zviždače i podržala njihove napore za postizanje pravde. Organizacije iz 12 zemalja u regionu, posvećene promovisanju slobodnog izražavanja i borbe protiv korupcije, natjerale su ovaj savez da unaprijedi učešće građana i ljudska prava.

Mi radimo na jačanju javne svesti, informišući društvo o bitnim doprinosima zviždača da poboljšaju transparentnost i odgovornost u vladama i korporacijama. Zajedno sa našim direktnim akcijama, Koalicija služi kao platforma za razmjenu stručnosti i znanja s nevladnim organizacijama, kreatorima politika, aktivistima, istraživačima i drugima. Takođe, koordiniramo sa medijima da istražimo i objavimo priče o zviždačima.

Članstva u radnim tijelima

Zorana Marković

- Radna grupa za izradu Strategije saradnje organa državne uprave i nevladinih organizacija 2022-2026

Lidija Knežević

- Radna grupa za izradu informacije o primjeni Zakona o nevladinim organizacijama
- Savjet za saradnju Glavnog grada i nevladinih organizacija

Kontaktirajte nas:

crnvo@crnvo.me

[Sima Barovića 24, Podgorica](#)

020/219-120

www.crnvo.me
www.euresursnicentar.me

Naši digitalni resursi:

